

JĀNIS BARISS

Dzimis: 1931. gada 24. jūnijā Ogrē

Mācības: Rīgas 1. ģimnāzijā, Latvijas Valsts universitātē

LNS biedrs no 1948. gada

Darbs: No 1950. gada — Rīgas MRU, LKB, LNB un LNS Centrālajā valdē, KC «Rītausma», LNS Surdocentrā

Sabiedriskais devums: Rīgas nodaļas priekšsēdētājs, laikraksta «Kopsolī» redaktors, zīmju valodas vārdnīcas krusttēvs, pašdarbības un sporta aktīvis, šaha un dambretes sekcijas vadītājs

LNS Goda biedra nosaukums piešķirts 1995. gadā

Miris 1996. gadā 5. janvārī

Darīja to, kas bija nepieciešams biedrībai

«Jānis Bariss manās atmiņās palicis kā Latvijas Nedzirdīgo biedrības vadošais darbinieks — kultūras nama direktors, priekšsēdētāja vietnieks, surdocentra pirmais direktors. Rūpīgs, saprātīgs un atbildīgs cilvēks, uz kuru vienmēr varēja paļauties. Būdams līdz pedantismam precīzs, viņš vienmēr pārdzīvoja par savu darbu, līdzdarbojās LNB sarežģītāko jautājumu risināšanā.

Viņš uz LNB nenāca tikai kā uz darbu, LNB bija

daļa no viņa dzīves. Manuprāt, viņa raksturīgākā īpašība bija tā mierīgi un saprātīgi iet pareizajā virzienā.

*Vienalga, kādu darbu LNB viņam uzticēja, viņš to ņēma pretī un darīja pēc labākās sirdsapziņas. Par tādiem cilvēkiem saka — viens no organizācijas balstiem. Nepārspilējot var teikt — LNB ziedu laiku zelta fonds,» — tādu LNS Goda biedru Jāni Barisu, kura vairs nav mūsu vidū, atceras LNS prezidents **Arnolds Pavlins**.*

No ģimnāzijas līdz universitātei

Jānis Bariss piedzima 1931. gada 24. jūnijā Ogrē — inženiera un zobārstes ģimenē. Dzirdi zaudējis jau 9 mēnešu vecumā pēc meningīta. Pateicoties krustvecākiem, pazīstamiem ārstiem Raunā, Elzai un Rūdolfam Skaidriem, Jānim saglābta neliela spēja dzirdēt ar vienu ausi. Māte ļoti daudz nodarbojās ar dēlu, lai sagatavotu viņu mācībām dzirdīgo skolā. Viņa daudz palīdzēja arī pirmajos skolas gados. Vēlāk Jānis spēja mācīties patstāvīgi. Rīgas 1. ģimnāziju beidza gandrīz kā apaļš teicamnieks. Mazliet pietrūka līdz zelta medaļai, jo bija viens četrinieks krievu valodā, kur izruņa nav bijusi pareiza. Kaut arī krievu valodas skolotāja labi zināja, ka Jānis slikti dzird.

Toreiz nebija dzirdes aparātu, tāpēc vidusskolā viņš stundas atsēdēja, jo tikpat kā nevarēja izsekot skolotāja teiktajam. Kamēr skolotājs stāstīja jauno vielu, viņš to pašu materiālu lasīja mācību grāmatās. Ar lekciju konspektiem palīdzēja klasesbiedri. Pēc tam centīgais jauneklis ar labām sekmēm neklātienē pabeidza Latvijas Universitātes Ekonomikas fakultāti. Daudzus gadus viņš bija vienīgais nedzirdīgais LNS biedrs ar augstāko izglītību.

Jāņa tēvs bija kritis karā, tāpēc visas vasaras tika pavadītas pie krustvecākiem Skaidriem. Dzīvodams inteliģentā vidē, viņš daudzko apguva kultūras jomā —

pat klavierspēli. Kamēr privātskolotājs Skaidru dēlam mācīja spēlēt klavieres, tikmēr Jānis sēdējis istabas stūrī un klausījies. Izrādījās, viņam, smagi vājdzirdīgam puisim, bija muzikāla dzirde un viņš spēja iemācīties skaņdarbus pēc dzirdētā. Pēc tam viņš visu mūžu pats spēlēja klavieres, iepriecinot savus ģimenes locekļus gan darbdienu vakaros, gan svētkos.

No agras jaunības — Nedzirdīgo biedrībā

No 17 gadu vecuma Jānis Bariss savu dzīvi saistīja ar Nedzirdīgo biedrību. Ceļu pie nedzirdīgajiem viņš atrada gluži nejauši. Kādu dienu gāja pa Šķūņu ielu (Rīgā) un pie kādas mājas ieraudzīja izkārtņi, ka te atrodas Kurlmēmo biedrība. Uzreiz devās iekšā un pierēģistrējās par tās biedru. 1950. gadā sākās Jāņa pirmās darba gaitas. Sāka strādāt Rīgas Nedzirdīgo mācību un ražošanas uzņēmumā par krāsotāju, pēc tam — par noliktavas pārzini, grāmatsējēju.

Drīz vien atbildīgos amatos

1951. — 1956. gadā Jānis Bariss sabiedriskā kārtā vadīja Rīgas biedrību. Kā atceras Ansis Smons, Nedzirdīgo biedrības aktīvists, sākumā Jānim bijis grūti atrast kontaktus ar nedzirdīgajiem, jo viņš neprata zīmju valodu. Pakāpeniski viņš zīmju valodu apguva un ātri izvirzījās vadošā amatā.

1954. gadā Jāni Barisu ievēlēja LKB (tagadējā Nedzirdīgo savienībā) par Centrālās valdes priekšsēdētāja vietnieku. Šajā amatā viņu atkārtoti ievēlēja vēl divas reizes (1955, 1958).

Šajā periodā LKB sāka pievērst lielu uzmanību nedzirdīgo izglītības līmenim. Bariss ļoti sekoja, lai nedzirdīgie iegūtu vismaz pilnu pamatskolas izglītību. Viņš aicināja jauniešus mācībām pievērsties nopietni, jo *«jaunība nav mūžīga, tā jāizmanto, lai mācītos, lai liktu stingrus pamatus savai turpmākai dzīvei»*. Ar

tādiem vārdiem Jānis Bariss sveica toreizējos 7. klases nedzirdīgos, kuri mācījās vakarskolā.

Atbildīgais par avīzi

Pēc II Pasaules kara nedzirdīgo organizācijai nebija savas avīzes. Pēc Barisa iniciatīvas 1954. gadā LKB Centrālā valde sāka izdot informatīvu izdevumu «Apkārtraksts» (pēc gada to pārdēvēja par «Informācijas Biļetenu»). Izdevums bija sagatavots mašīnrakstā. Pēc pieciem gadiem Jānis Bariss dabūja atļauju no toreizējās Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas to iespiest tipogrāfijā. Tas bija liels notikums Latvijas Nedzirdīgo organizācijai, jo tolaik Padomju Savienībā nevienai nedzirdīgo biedrībai nebija sava izdevuma, izņemot Viskrievijas Nedzirdīgo biedrību.

Jānis Bariss bija šī izdevuma sabiedriskais redaktors līdz 1960. gadam. Pateicoties tam, saglabājusies vēsture par tā laika Latvijas nedzirdīgo cilvēku aktivitātēm sportā, kultūrā un ražošanā.

Pirmās vārdnīcas krustēvs

Pie Jāņa Barisa nopelniem jāpieskaita arī pirms četrdesmit pieciem gadiem izdotā «Nedzirdīgo runas žestu vārdnīca». Būdam Nedzirdīgo biedrības Centrālās valdes priekšsēdētāja vietnieka amatā un izmantojot pieredzi Komunistiskajai partijai, viņš panāca, ka vārdnīca tiek iespiesta. Nebūtu Jāņa Barisa, kas neatlaidīgi un līdz galam nokārtoja vajadzīgās formalitātes, nebūtu arī šīs vārdnīcas — tā viņa ieguldījumu novērtēja Georgs Poršs, galvenais vārdnīcas veidotājs.

Liktenīgā tikšanās

Tajā pašā gadā Jānis Bariss dažādu apstākļu dēļ aizgāja no biedrības un sāka strādāt Zinātņu Akadēmijas Ekonomikas institūtā par zinātnisko līdzstrādnieku. Te notika liktenīgā tikšanās ar nākamo sievu Valdu Lediņu. Viņi iepazinās kādā Jaungada ballē. Sākumā

Valda nebija aptvērusi, ka Jānis ir vājdzirdīgs. Tikai nesaprata, kāpēc viņš visu laiku tā galanti pieliecas. Visus turpmākos gadus Valda bija kopā ar Jāni un dzīvoja līdzī visiem viņa darbiem biedrībā, kādu laiku bija arī laikraksta «Kopsolī» redaktore. Katru vakaru ģimenē kopā tika pārrunāti visi biedrības notikumi.

Jāņa aizraušanās bija ceļošana, un tajā viņš iesaistīja arī ģimeni Vairākiem ģimenes ceļojumiem pats izveidojis maršrutu. Ar mašīnu apceļota Latvija un vairākas Krievijas pilsētas. Viņš paspējis būt daudzās valstīs gan kā tūrists, gan darba lietas kārtojot.

Lai arī Jānis bija ļoti aizņemts Nedzirdīgo biedrības darbā, viņš atrada laiku arī savai ģimenei, dēlam Jānim un meitai Leldei. *«Viņš daudz nodarbojās ar saviem bērniem. Izdomāja visādas prāta rotaļas. Iemācīja Leldi lasīt četrus gadu vecumā. Nesaprotu, pa kuru laiku viņš visu paspēja,»* atceras Valda.

Uzcēla kultūras namu

Atpakaļ uz Nedzirdīgo biedrību Jānis atnāca pēc toreizējā LNB CV priekšsēdētāja Paula Timmermaņa aicinājuma, lai pārraudzītu nedzirdīgo kultūras nama celtniecību. Tas bija 1967. gads. Pēc diviem gadiem kultūras nams, ko nosauca par «Rītausmu», bija gatavs, un viņš kļuva par tā pirmo direktoru. Nebūdam nekāds kultūras darbinieks, ar visu sirdi mācījās un darīja visu nepieciešamo, lai sekmīgi vadītu kultūras nama dzīvi.

Atkal redaktors...

Jānis Bariss vienmēr darīja to, kas bija nepieciešams biedrībai. Un tā arī šoreiz 1975. gadā, kad nedzirdīgo avīze «Kopsolī» palika bez redaktora, Jānis uzņēmās avīzes darba vadīšanu.

Pēc gada Nedzirdīgo biedrība izvērta plašus celtniecības darbus, un Jānis kļuva par inženieri —

celtnieku. No 1978. līdz 1988. gadam viņam uzticēja Latvijas Nedzirdīgo biedrības priekšsēdētāja vietnieka pienākumus.

Šoreiz viņa galvenie darba uzdevumi bija saistīti ar dzirdes invalīdu rehabilitāciju. Viņš ļoti interesējās par šiem jautājumiem, redzēja te plašu darbalauku un daudzveidīgās iespējas.

1994. gadā enerģiskais J. Bariss īstenoja kārtējo ideju — LNS paspārnē izveidoja Surdotehniskās palīdzības centru un kļuva par tā pirmo direktoru. Rūpējās par dzirdes aparātu sagādi, sadali, remontu, nodibināja sakarus ar pasaulē pazīstamo dzirdes aparātu ražotājfirmu «Oticon» (Dānija). Centra klientiem viņš veltīja īpašu uzmanību. *«Bariss vienmēr bijis jauks, nesavtīgs, pašreizējais, labā noskaņojumā un saprotošs,»* tādu viņu atceras Surdocentra kliente Mirza Ozoliņa.

Lielā aizraušanās

Ārpus darba Jānis Bariss izmēģināja spēkus arī nedzirdīgo teātrī. Pie režisores Elksnes šad tad spēlēja kādu mazu lomu. Tomēr visvairāk laika Jānis veltīja sportam. Nodarbojās ar skriešanu, riteņbraukšanu, tūrismu, spēlēja novusu, bet viņa lielā aizraušanās bija šahs un dambrete.

Daudzkārt izcīnījis godalgotas vietas dažādos šaha un dambretes turnīros, ieguvis šaha meistarkandidāta titulu. Aktīvi organizējis nedzirdīgajiem dažādas sporta aktivitātes, sacensības un arī tiesājis tās. Ar viņa gādību tika sāktas nedzirdīgo sporta spartakiādes gan Latvijas, gan Baltijas republiku mērogā.

Jāni Barisu atceras LNSF prezidents **Varis Straziņš:**

«Katram cilvēkam dzīvē ir kāds hobijs vai aizraušanās, kam viņš velta savu brīvo laiku. Jānim neap-

šaubāmi tas bija sports. Sacensības vai spēles, kurās vajadzēja likt lietā galvu, analītisko domāšanu. Šahs, dambrete, bridžs, orientēšanās — lūk, sporta veidi, kuros viņš ņēma aktīvu līdzdalību. Atceros, ka 80. — 90. gados visos Latvijas nedzirdīgo čempionātos un citās sacensībās mēs bijām konkurenti pie dambretes galda. Manuprāt, sirdij vistuvākais viņam tomēr bija šahs. Ne velti viņš bija viens no Rīgas nedzirdīgo šaha — dambretes kluba dibinātājiem un pirmais tās vadītājs. Toreiz radās arī doma organizēt Latvijā starptautisku nedzirdīgo šaha turnīru, un šīs idejas galvenais rosinātājs bija tieši Jānis. Žēl, ka, tik strauji mainoties politiskai situācijai Latvijā, šis pasākums netika realizēts.

Kā cilvēks no sportistu vidus viņš bija teicams kolēģis, ar kuru varēja risināt sarunas par plašu interešu loku. Jebkurā jautājumā viņam bija savs viedoklis.

Daudz plašāku informāciju par viņa ieguldījumu un sporta gaitām varēs iegūt topošajā grāmatā par nedzirdīgo sportu.»

Jānis Bariss aizgāja mūžībā 1996. gada 5. janvārī, nesagaidījis 65. jubileju un savus sešus mazbērnus.

I.I.

Jānis Bariss pienākumus veica ar lielu mīlestību. Viņš ļoti centās, lai ikvienu nedzirdīgo cilvēku veidotu par vispusīgi atīstītu. Viņš vienmēr interesējās par nedzirdīgo darbu, sadzīvi, mācībām un atpūtu, sniedza konkrētu palīdzību sarežģītu problēmu risināšanā. Tāds viņš bija — mūsu organizācijas balsts.

